

Laxå kommun
kommun@laxa.se

Rektorn vid Centralskolan
peter.johansson@laxa.se

Beslut för grundskola

---

efter tillsyn i Centralskolan
i Laxå kommun

Tillsyn i Centralskolan

Skolinspektionen genomför tillsyn i Laxå kommun under vintern 2013. Vid tillsynen besöker Skolinspektionen samtliga skolenheter i kommunen.

Centralskolan besöktes av Skolinspektionen den 15 januari och den 16 januari 2013.

Fakta om skolan

Centralskolan är en grundskola med ca 180 elever i årskurserna 7–9. Det finns en särskild undervisningsgrupp för nyanlända flyktingar med ca 10 elever, som skolan benämner Förberedelseklass. I angränsande lokaler på skolområdet finns också en skola F–6, samt fritidshemsverksamhet. Grundskolan 7–9 är indelad i åldershomogena klasser. Lärarna är organiserade i tre ämnesindelade arbetslag som leds av tre samordnare. Skolan leds av en rektor, som har möten med samordnarna veckovis.

År 2012 nådde 60 procent av eleverna målen i alla ämnen (jämfört med rikets 77 procent) och det genomsnittliga meritvärdet var 172 (jämfört med rikets 211). Andelen elever som var behöriga till gymnasieskolans olika program var 64–73 procent (jämfört med rikets 83–88 procent) samma år. Under de senast föregående åren (2008–2011) har andelen elever som uppnått målen i alla ämnen legat högre jämfört med riket, medan det genomsnittliga meritvärdet hela tiden legat lägre.

Ämnet matematik är, tillsammans med de naturvetenskapliga ämnena, de ämnen där lägst andel elever når målen 2012. Det är mer än var tionde elev som inte når målen i dessa ämnen. Ämnet kemi har lägst andel elever som når målen, endast 71 år 2012, och skolan visar en sjunkande trend de senaste fyra åren. Vidare visar resultaten på de nationella ämnesproven i de naturorienterade ämnena att en väsentlig del av eleverna får ett högre slutbetyg än betygen på ämnesprovet. År 2010 fick 44 procent av eleverna högre slutbetyg i fysik än det betyg de fick på ämnesprovet (jämfört med rikets 30 procent). År 2011 var andelen med högre slutbetyg 57 procent (jämfört med rikets 36 procent) och år 2012 var det 57 procent av eleverna som fick ett högre slutbetyg i biologi (jämfört med rikets 38 procent).

I ämnet svenska har nästa alla elever nått målen över tid. Här är andelen elever med högre slutbetyg jämfört med provbetyget i det nationella provet 15 procent vilket är jämförbart med rikets andel.

Det är en låg andel elever som erhållit de högsta betygen, jämfört med riket. Det senare gäller även för svenska, engelska, och de samhällsorienterade ämnena, samt för de praktisk-estetiska ämnena musik, bild, slöjd, samt hem- och konsumentkunskap. I kemi, hem- och konsumentkunskap, och musik är det ingen elev som erhållit det högsta betyget 2012.

Pojkarnas kunskapsresultat är generellt lägre än flickornas, och pojkarna visar också större avvikelse jämfört med riket. Flickornas genomsnittliga meritvärde år 2012 var 191 (jämfört med rikets 223), medan pojkarnas var 158 (jämfört med rikets 199).

Helhetsbedömning

Vid den regelbundna tillsynen i Centralskolan genomfördes en fördjupad tillsyn för de naturorienterande ämnena samt ämnet matematik inom området undervisning och lärande.

Lärare och rektorer i Centralskolan måste i högre grad arbeta för att säkerställa att undervisningen blir likvärdig, så att alla elever på skolan ges förutsättningar att nå målen och kunskapskraven för utbildningen. Inspektionen visar bland annat att undervisningens kvalitet på skolan liksom arbetet utifrån läroplanen i hög grad beror på vilken lärare eleven har.

Centralskolan har en god verksamhet i flera avseenden. Det finns ett aktivt arbete med att göra skolan trygg för alla och ett aktivt arbete mot kränkande behandling och på de flesta lektioner råder studiero. Måluppfyllelsen är dock låg och betygsresultaten på skolan visar de senaste fyra åren en negativ trend och ligger nu mycket under nivån för riket.

Tillsynen visar att skolan inte tar de nationella målen och skolans kunskapsresultat som utgångspunkt i analys av förbättringsbehov eller för planering av skolans övergripande utvecklingsarbete. Flertalet av de brister som Skolinspektionen redovisade efter tillsynen 2009 kvarstår och uppmärksammas i detta beslut. Det är anmärkningsvärt att huvudmannen och skolan inte sett till att dessa brister har blivit åtgärdade.

För att öka måluppfyllelsen arbetar skolan ofta istället med individuella åtgärder för enskilda elever så att de kan nå målen. Skolan har härmed starkt fokus på den enskilda individen och dennes förmågor och begränsningar. Exempelvis förklarar skolan sina och enskilda elevers resultat med vissa elevers oförmågor. Skolan har inte i samma utsträckning fokus på att se på sin egen verksamhet och de brister som kan föreligga där. Det finns en rad faktorer som påverkar en skolas måluppfyllelse och som inte beror på vilka elever man för tillfället undervisar. Exempel på sådana faktorer som beskrivs i läroplanen är de som är kopplade till lärarnas undervisningsmetoder, ledarskap och förhållningssätt samt samordning av undervisningen. Det är först när rektorn följer upp och analyserar verksamheten och resultaten på en mer övergripande nivå som förbättringar inom dessa områden kan identifieras och åtgärder sätts in. Utgångspunkten för detta arbete ska vara de nationella målen.

Rektorn och lärarna menar att en orsak till bristerna är täta rektorsbyten de senaste åren, vilket överlag påverkat styrningen och ledningen av skolan negativt. Det är mycket viktigt att rektorn och huvudmannen nu skapar en kontinuitet i skolans pedagogiska ledarskap och det systematiska kvalitetsarbetet.

Skolinspektionens ingripande

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Laxå kommun att vidta nedanstående åtgärder för att avhjälpa påtalade brister. De vidtagna åtgärderna ska senast den 7 juni 2013 redovisas för Skolinspektionen.

Undervisning och lärande

Bedömning

Laxå kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Undervisning och lärande.

- Rektorn måste se till att samordna undervisningen i olika ämnesområden så att eleverna får möjlighet att uppfatta större kunskapsområden som en helhet.
- Rektorn måste se till att lärarna samverkar med varandra i arbetet med att nå utbildningsmålen och för att ge överblick och sammanhang.
- Lärarna måste anpassa undervisningen efter elevers behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande.
- Lärarna måste ge elever som lätt når kunskapskraven som minst ska uppnås ledning och stimulans för att nå längre i sin kunskapsutveckling.

Motivering

Samverkan, överblick, sammanhang och helhet

Enligt läroplanen ska lärare samverka med andra lärare i arbetet med att nå utbildningsmålen samt organisera och genomföra arbetet så att eleven får möjlighet att arbeta ämnesövergripande. Rektorn har i läroplanen ett särskilt ansvar för att samverkan mellan lärare i olika kurser kommer till stånd, så att eleverna får ett sammanhang i sina studier samt att undervisningen i olika ämnesområden samordnas så att eleverna får möjlighet att uppfatta större kunskapsområden som en helhet.

Tillsynen visar att undervisningens kvalitet varierar alltför mycket mellan olika lärare och att samverkan mellan lärare rörande läroplanens inklusive kursplanernas mål är alltför liten. Av tillsynen framkommer att det finns forum för lärarsamverkan två timmar varje vecka. Lärarna träffas då i olika grupper för samverkan, exempelvis i ämnesarbetslag och årskursarbetslag. Arbetslagen har enligt lärarna inte prioriterat diskussioner om samordning av ämnesområden eller ämnesövergripande arbeten. Man har inte heller prioriterat diskussioner om kvaliteter i undervisningen såsom elevinflytande och individanpassning. Detta är enligt lärarna inte något som tidigare eller nuvarande rektorn gett arbetslagen i uppdrag att arbeta med. Det framkommer att lärarna har och har haft en stor frihet att lägga upp sin egen undervisning och att samordningen av det skälet blivit lidande. Vid lärarintervjuer framkommer att lärarna har olika uppfattning om vilken nivå av samverkan rörande undervisningsfrågor som är bra och rimlig. Tillsynen visar att lärarna i de naturorienterade ämnena planerar sin undervisning i dessa ämnen helt olika trots att man har samma ämnen och delar laborationssalar. Detta tillsammans med att vikarier är ofta förekommande i dessa ämnen gör att det ofta blir krockar i scheman och planering. Eleverna upplever att man inte från lektion till lektion vet vilken lektionssal man ska gå till eller vilket ämne man ska ha.

Lärarna vid intervjutillfället kan ge enstaka exempel på mer eller mindre planerade ämnesövergripande arbete. Till exempel kan en lärare som har en och samma elevgrupp i mer än ett ämne samordna dessa ämnen ibland. Däremot sker ämnesövergripande arbete sporadiskt på skolan utan systematik och långsiktig planering.

Skolinspektionen bedömer därför att rektorn i högre utsträckning måste se till att samverkan mellan lärare kommer till stånd så att eleverna får ett sammanhang i sina studier och att undervisningen i olika ämnesområden samordnas så att eleverna får möjlighet att uppfatta större kunskapsområden som en helhet. Likaså måste rektorn se till att lärarna samverkar i arbetet med att nå målen i läroplanen inklusive kursplanerna.

Individanpassning, ledning och stimulans.

Enligt skollagen ska i utbildningen hänsyn tas till elevers olika behov. Elever ska ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål. Elever som lätt når de kunskapskrav som minst ska uppnås ska ges ledning och stimulans för att kunna nå längre i sin kunskapsutveckling. I läroplanen anges att läraren ska ta hänsyn till varje enskild individs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande.

Av intervjuer med lärare framgår att elever som lätt når de mål eller kunskapskrav som ska uppnås inte alltid ges ledning och stimulans för att kunna nå längre i sin kunskapsutveckling. Betygsstatistiken över tid visar också att det i många ämnen är mycket få elever som når det högre betyget MVG. Det framkommer också brister i hur lärare anpassar sin undervisning utifrån elevernas behov och erfarenhet. Exempelvis finns det lärare som lägger upp sin undervisning så att alla elever ska göra samma sak med samma svårighetsgrad samtidigt oavsett om de har lätt eller svårt att nå kunskapskraven. I de elva lektionsbesök Skolinspektionen gjorde på skolan iaktogs endast få exempel på att undervisningen anpassas efter elevernas behov. Eleverna ger vid intervjun exempel på att den enskilda eleven, innan ett provtillfälle, kan välja svårighetsgrad på sitt prov. Väljer eleven ett lätt prov är provet konstruerat så att eleven inte kan redovisa sin kunskap gentemot de högre betygsstegen.

En förutsättning för att kunna anpassa undervisningen efter varje elevs behov samt stimulera eleven till att nå längre är att kartlägga elevens behov och veta var i kunskapsutvecklingen eleven befinner sig vid ett givet tillfälle. Skolan har uppmärksammat att detta är en brist och har inlett ett utvecklingsarbete med formativ bedömning vilket Skolinspektionen ser positivt på.

Skolinspektionen bedömer att lärarna i utbildningen i högre utsträckning måste ta hänsyn till varje elevs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande samt stimulera varje elev att nå så långt som möjligt i sin kunskapsutveckling.

Författning

3 kap. 3 § skollagen

Lgr 11 2.2 Övergripande mål och riktlinjer, Kunskaper, 2.8 Övergripande mål och riktlinjer, Rektorns ansvar

Grundläggande värden och inflytande

Bedömning

Laxå kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Grundläggande värden och inflytande.

- Rektorn måste se till att eleverna ges möjlighet till ett aktivt inflytande över utbildningen.
- Rektorn måste se till att utformningen av inflytandet anges i planeringen av verksamheten och att skolan har en tydlig progression för att ge eleverna ökat inflytande utifrån ålder och mognad.

Motivering

Enligt skollagen ska elever ges inflytande över utbildningen. Formerna för elevernas inflytande ska anpassas efter deras ålder och mognad. Den närmare utformningen av inflytandet ska anges i samband med planeringen av verksamheten. Enligt läroplanen ska läraren svara för att alla elever får ett reellt inflytande på arbetsätt, arbetsformer och undervisningens innehåll samt se till att detta inflytande ökar med ålder och mognad. Läraren ska tillsammans med eleverna planera och utvärdera undervisningen. Rektorn för skolan har ett särskilt ansvar för att skolans arbetsformer utvecklas så att ett aktivt elevinflytande gynnas.

Tillsynen visar att eleverna i alltför begränsad omfattning ges ett reellt inflytande över sin undervisning vad gäller arbetsätt, arbetsformer och undervisningens innehåll. I Centralskolan är elevernas möjligheter till inflytande över det egna lärandet beroende av ämne och lärare, vilket bekräftas i intervjuer med elever, lärare och rektorn samt vid de lektionsbesök Skolinspektionen gjorde i samband med tillsynsbesöket. I några ämnen utgår läraren från den enskilda elevens intressen och eleverna är med och samråder och utvecklar hur kursplanen ska gestaltas i undervisningen. Som exempel på detta anger eleverna svenska och idrott- och hälsa. I svenska planerar läraren tillsammans med eleverna kursens innehåll och utformning med målen som utgångspunkt redan i början av kursen. Men det finns också exempel på andra ämnen där elevernas möjligheter till inflytande alltför ofta är begränsat till att bestämma hur och när kunskaper ska redovisas. Som exempel ges matematik och naturorienterade ämnen. Det finns också lärare som kan ge ett inflytande men bara på initiativ från eleverna. Hos vissa lärare anser eleverna att de inte har något inflytande alls.

Det finns inget uttalat gemensamt förhållningssätt inom skolan, eller ens inom ämnena, om hur man ska ge eleverna inflytande i undervisningen. Detta beror enligt lärarna på att man inte diskuterat detta på övergripande nivå. Utformningen av inflytandet finns heller inte angiven i planeringen av verksamheten.

Skolinspektionen bedömer därför att eleverna inte ges tillräcklig möjlighet till aktivt inflytande över undervisningen, att utformningen av inflytandet inte alltid anges i planeringen av verksamheten samt att skolan saknar en gemensam syn på en tydlig progression för att ge eleverna ökat inflytande utifrån ålder och mognad.

Författning

4 kap. 9 och 14 §§ skollagen

Lgr 11 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Rättigheter och skyldigheter, 2.3 Övergripande mål och riktlinjer, Elevernas ansvar och inflytande, 2.8 Rektorns ansvar

Särskilt stöd

Bedömning

Laxå kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Särskilt stöd.

- Rektor måste fatta beslut om enskild undervisning, särskild undervisningsgrupp och anpassad studiegång enligt författningarnas krav.
- När det befaras att en elev inte kommer att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås måste rektorn se till att behovet skyndsamt utreds och att beslut om åtgärdsprogram fattas.

Motivering

Beslut om särskild undervisningsgrupp och anpassad studiegång

Enligt skollagen får rektorn fatta beslut om att ge en elev särskilt stöd i annan undervisningsgrupp (särskild undervisningsgrupp) om eleven behöver det. Vidare får rektor för en elev fatta beslut om avvikelser från den timplan samt de ämnen och mål som annars gäller för utbildningen (anpassad studie). Dessa beslut är myndighetsbeslut och ska dokumenteras i enlighet med förvaltningslagen.

Laxå kommun har en rutin för mottagande av nyanlända invandrarelever. I denna beskrivs att eleven ska integreras så snabbt som möjligt i befintliga grupper genom ett anpassat stöd och individuell planering som utgår från barnets/elevens resurser och behov. Vid ankomsten kartläggs elevens behov och eleven får därefter en klassplacering. Den första tiden efter klassplaceringen går eleven huvudsakligen i en så kallad förberedelseklass dvs en särskild undervisningsgrupp. Eleven läser i början oftast inte alla ämnen utan har anpassad studiegång. Rektorn har dock inte fattat beslut om vare sig särskild undervisningsgrupp eller anpassad studiegång för dessa elever.

Rektorn måste se till att beslut om särskild undervisningsgrupp och anpassad studiegång fattas för elever med dessa åtgärder. Dessa beslut om särskilt stöd är myndighetsutövning som får överklagas och besluten ska dokumenteras i enlighet med förvaltningslagen. Besluten ska vidare föregås av beslut om åtgärdsprogram.

Särskilt stöd; utredning och åtgärdsprogram

När det befaras att en elev inte kommer att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås måste detta enligt skollagen anmälas till rektorn. Rektorn ska se till att behovet skyndsamt utreds. Om en utredning visar att en elev är i behov av särskilt stöd ska han eller hon ges sådant stöd. Ett åtgärdsprogram ska då utarbetas för eleven. Åtgärdsprogrammet beslutas av rektorn. Av programmet ska det framgå vilka behoven är, hur de ska tillgodoses och hur åtgärderna ska följas upp och utvärderas. Om en utredning visar att eleven inte behöver särskilt stöd ska rektorn besluta om att ett åtgärdsprogram inte ska utarbetas. Åtgärdsprogrammet och beslutet om att inte utarbeta ett åtgärdsprogram kan överklagas.

Av intervjuer med personal framgår att det råder stor osäkerhet om hur anmälan till rektorn ska ske, hur utredningen ska gå till och hur och när åtgärdsprogram ska skrivas, vem som ska skriva det samt vem som fattar beslut om åtgärdsprogram. Enligt

tillsynen saknar Centralskolan fungerande rutiner för att säkerställa att elever som behöver särskilt stöd får det.

I de åtgärdsprogram Skolinspektionen har granskat saknas underskrift och information om vem som beslutat om det. Det saknas också överklagandehänvisning. På en del av åtgärdsprogrammen saknas en tydlig koppling mellan elevens behov och de kunskapskrav eller andra mål i läroplan och kursplan som eleven ska nå. Det framgår inte heller alltid hur åtgärderna ska följas upp och utvärderas.

Skolans nya rektor har uppmärksammat att det saknas fungerande rutiner och delger inspektörerna vid tillsynsbesöket ett utkast på en rutin för skolans arbete med särskilt stöd.

Skolinspektionen bedömer att rektorn måste säkerställa att arbetet med särskilt stöd fungerar rättssäkert. När det befaras att en elev inte kommer att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås måste rektorn se till att behovet skyndsamt utreds och att beslut om åtgärdsprogram fattas. Rektor måste också se till att de åtgärdsprogrammen som skrivs uppfyller författningarnas krav.

Författning

3 kap. 8, 9, 11 och 12 §§ skollagen
26 kap 16 § skollagen

Bedömning och betygssättning

Bedömning

Laxå kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Bedömning och betygssättning.

- Lärarna måste vid bedömning och betygssättning utnyttja all tillgänglig information om elevens kunskaper i förhållande till de nationella kunskapskraven och göra en allsidig bedömning av dessa kunskaper..
- Rektor måste se till att de skriftliga bedömningar av elevernas kunskapsutveckling som ges när ett icke godkänt betyg sätts i ett avslutat ämne avser elevens kunskapsutveckling i förhållande till kunskapskraven.
- Rektor måste se till att omdömena i de skriftliga individuella utvecklingsplanerna avser elevens kunskapsutveckling i förhållande till kunskapskraven.
- Rektor måste se till att det i de individuella utvecklingsplanerna framgår vilka insatser som behövs för att eleven ska nå kunskapskraven och i övrigt utvecklas så långt som möjligt.

Motivering

Lärarnas betygssättning och rektors ansvar

Enligt skollagen ska eleverna informeras om de grunder som tillämpas vid betygssättningen. På begäran ska den som har beslutat betyget upplysa eleven och elevens vårdnadshavare om skälen för betygen. Det är rektorns ansvar att se till att lärarna är förtrogna med det regelverk som gäller för betygssättning. I Skolverkets allmänna råd

”Planering och genomförande av undervisningen” framgår att rektorn bör stödja lärarna i deras arbete med att bedöma elevers kunskaper genom att tillsammans med dem utveckla gemensamma rutiner och former för att utvärdera elevernas kunskaper.

Tillsynen visar att det bland eleverna råder osäkerhet om vilka grunder lärarna tillämpar vid betygssättningen. Elever i skolan ger uttryck för skilda uppfattningar om vad som ska bedömas och på vilka grunder betyg sätts. Exempelvis förekommer uppfattningen att det för en del lärare endast är resultat på prov som är betygsgrundande. Eleverna upplever dock i stort att det ges rättvisa betyg på skolan, och att de på begäran kan få förklaringar till varför de får de betyg de får om de frågar läraren. Av lärarintervju framkommer att diskussioner och samverkan runt betygssättning i viss mån sker i skolans ämnesgrupper och då med fokus på enskilda ämnen. En analys av skolans resultat i förhållande till andra skolor visar en avvikelse från kommungruppen och riksnitt avseende betygsresultaten. Det framgår bland annat att i flera ämnen ges de högsta betygen väldigt återhållsamt. I vissa ämnen där det ges nationella prov har skolan en ännu högre avvikelse mellan provresultat och slutbetyg än andra skolor i riket, till exempel i Biologi.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att rektorn måste se till att lärarna är väl förtrodda med det regelverk som gäller för betygssättning för att säkerställa en rättssäker och likvärdig betygssättning. Rektorn ska också se till att lärarna vid betygssättning gör en allsidig bedömning av all tillgänglig information om elevens kunskaper i förhållande till de nationella kunskapskraven. Rektorn bör leda arbetet för att utveckla gemensamma rutiner och former.

Skriftliga bedömningar när eleven inte nått målen i avslutat ämne

Av skollagen framgår att i de fall där ett icke godkänt betyg sätts i ett avslutat ämne ska en skriftlig bedömning av elevens kunskapsutveckling i ämnet ges.

I de skriftliga bedömningarna som Skolinspektionen tagit del av beskrivs inte alltid elevens kunskapsutveckling i relation till kunskapskraven i varje ämne som eleven får undervisning i på ett tydligt sätt. Det finns exempel där beskrivning av kunskapsutveckling och måluppfyllelse saknas, eller uttrycks så vagt att dokumentet inte uppfyller kraven. Skolinspektionen har emellertid också tagit del av exempel där det tydligt framgår vad eleven uppnått.

Skolinspektionen bedömer att rektorn måste säkerställa att alla skriftliga bedömningar uppfyller författningarnas krav.

Skriftliga individuella utvecklingsplaner

Av skollagen framgår att vid utvecklingssamtalet ska läraren i en skriftlig individuell utvecklingsplan ge omdömen om elevens kunskapsutveckling i förhållande till kunskapskraven i de ämnen eleven får undervisning i, och sammanfatta de insatser som behövs för att eleven ska nå kunskapskraven och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för läroplanen. Överenskommelser mellan läraren, eleven och elevens vårdnadshavare vid utvecklingssamtalet ska alltid dokumenteras i utvecklingsplanen. Rektorn beslutar om utformningen av sådan skriftlig information som ges i utvecklingsplanen.

I de skriftliga individuella utvecklingsplaner som Skolinspektionen tagit del av finns exempel där omdömena inte relaterar till elevens kunskapsutveckling, utan endast beskriver elevens personliga egenskaper och undervisningens innehåll. Det finns exempel på skriftliga individuella utvecklingsplaner som saknar beskrivningar av skolans insatser för att eleven ska nå kunskapskraven och i övrigt utvecklas så långt som möjligt. Skolinspektionen noterar att läraren, i stället för att tydliggöra skolans insatser, sätter fokus på vad eleven ska göra, exempelvis genom att ange att eleven ska "vara uppmärksam på lektioner". Av lärarintervjuer framgår att skolan inte har gemensamma rutiner för utformningen av individuella utvecklingsplaner.

Sammantaget bedömer Skolinspektionen att rektorn måste säkerställa att de skriftliga individuella utvecklingsplanerna uppfyller författningarnas krav.

Författning

3 kap. 14 § skollagen

10 kap. 13 och 22 §§ skollagen

Lgr 11 2.7 Övergripande mål och riktlinjer, Bedömning och betyg

Pedagogiskt ledarskap och utvecklingen av utbildningen

Bedömning

Laxå kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Pedagogiskt ledarskap och utvecklingen av utbildningen.

- Rektorn måste se till att den pedagogiska personalen arbetar utifrån de nationella styrdokumenterna.
- Rektorn måste se till att lärarna får kontinuerlig pedagogisk ledning i syfte att verksamheten som helhet inriktas mot de nationella målen.
- Rektorn måste ta ansvar för skolans resultat och för att det bedrivs ett systematiskt kvalitetsarbete vid skolan samt omsätter inte resultaten i åtgärder för att uppfylla de nationella målen.
- Rektor måste ta ansvar för att kvalitetsarbetet är dokumenterat och att det finns rutiner för att redovisa konstaterade utvecklingsbehov till huvudmannen.

Motivering

Enligt skollagen ska det pedagogiska arbetet vid en skolenhet ledas och samordnas av en rektor. Rektorn ska särskilt verka för att utbildningen utvecklas. Enligt skollagen ansvarar rektorn för att ett systematiskt kvalitetsarbete genomförs som består i planering, uppföljning och utvärdering. Inriktningen på det systematiska kvalitetsarbetet ska vara de nationella mål som finns för utbildningen. Det systematiska kvalitetsarbetet ska dokumenteras och om det framkommer brister i verksamheten ska huvudmannen se till att nödvändiga åtgärder vidtas. Läroplanen anger att rektorn, som pedagogisk ledare och chef för lärarna och övrig personal i skolan, har det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas mot de nationella målen.

Sedan hösten 2012 finns en ny rektor på skolan. Denne har påbörjat arbetet med att kartlägga brister och i vissa fall börjat rätta till dem.

I detta beslut finns dock flera exempel på att det dagliga arbetet inte är systematiskt inriktat mot elevernas utveckling och lärande och mot att de nationella målen uppfylls. Vidare finns ett flertal exempel på att pedagogisk personal inte alltid arbetar utifrån de nationella styrdokumenterna. För detta har rektorn det yttersta ansvaret. Av intervjuer framkommer vidare att skolan under lång tid saknat en kontinuerlig pedagogisk ledning och styrning som inriktat verksamheten som helhet mot de nationella målen. Det framkommer vidare att det på Centralskolan under lång tid inte pågått något kontinuerligt systematiskt kvalitetsarbete.

Den nya rektorn har enligt Skolinspektionens bedömning på ett positivt sätt börjat arbeta systematiskt med kvalitetsarbetet. Rektorn har samlat en hel del information om skolan både via resultatuppföljningar, via klassrumsbesök och via personal och elever i syfte att få en nulägesbeskrivning av skolans verksamhet. Rektorn har identifierat ett antal brister och skolan har i vissa fall inlett ett arbete med att rätta till dessa. Vid rektorsintervjun framkommer att många av de brister rektorn identifierat sammanfaller med de brister som Skolinspektionen beskriver i detta beslut. Rektorn redovisar också en framtida riktning i det systematiska arbetet med att rätta till brister och utveckla verksamheten vilket är positivt.

Sammantaget bedömer Skolinspektionen att det är mycket viktigt att rektorn och huvudmannen skapar en kontinuitet i skolans pedagogiska ledarskap och systematiska kvalitetsarbete, dels i syfte att systematiskt inrikta verksamheten mot de nationella målen och dels i syfte att utveckla verksamheten så att bättre resultat och högre måluppfyllelse nås. Rektorn måste också se till att det systematiska kvalitetsarbetet dokumenteras.

Författning

2 kap. 9 § skollagen

4 kap. 4–6 §§ skollagen

Lgr 11 2.8 Övergripande mål och riktlinjer, Rektorns ansvar

Erbjudande av utbildning och uppföljning av elevens närvaro

Bedömning

Laxå kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Erbjudande av utbildning och uppföljning av elevens närvaro.

- Skolan måste erbjuda eleverna språkval i enlighet med författningarna.
- Rektor och huvudman måste säkerställa att eleverna och de som avser att påbörja utbildning har tillgång till personal med kompetens för att tillgodose deras behov av vägledning inför utbildning och yrkesval.

Motivering

Erbjudande av språkval

Av skolförordningen framgår att som alternativ till franska, spanska och tyska ska en elev erbjudas det språk som eleven erbjuds modersmålsundervisning i, svenska eller svenska som andraspråk under förutsättning att eleven i övrigt får undervisning i svenska eller svenska som andraspråk, engelska eller teckenspråk.

Som alternativ till undervisningen i moderna språk erbjuds eleverna svenska och engelska som språkval. Svenska och engelska erbjuds endast i kombination och inte var för sig. Eleverna har således inte möjlighet att välja antingen engelska eller svenska. Eleverna erbjuds inte heller teckenspråk eller svenska som andraspråk som språkval.

Skolinspektionen bedömer att rektorn måste säkerställa att eleverna erbjuds språkval i enlighet med författningarnas krav.

Studie och yrkesvägledning

Av skollagen framgår att alla elever i grundskolan ska ha tillgång till vägledning inför val av framtida utbildnings- och yrkesverksamhet.

Att eleverna ska kunna granska olika valmöjligheter och ta ställning till framtidsfrågor är viktiga strävansmål som rör hela skolans personal. Enligt rektor finns en plan för elevsamtal, föräldrainformation, etc. Centralskolan har också en studie- och yrkesvägledare. Emellertid framgår av intervjuer med såväl elever, lärare, och rektor att det funnits brister i vägledningen. Elever framför i möten med Skolinspektionen kraftig kritik, t ex avseende vägledning vid enskilda samtal, brist på information inför gymnasimässa, och att elever uppfattar vägledningen som ensidigt inriktad mot valmöjligheter på Alléskolan. Lärare upplever att de behöver bättre stöd av studie- och yrkesvägledare inför sina samtal med elever och föräldrar. Det är rektorns ansvar att utveckla verksamheten utifrån de synpunkter som inkommer från såväl elever som personal.

Sammantaget bedömer Skolinspektionen att rektorn måste säkerställa att eleverna har tillgång till personal med sådan kompetens att elevernas behov av vägledning inför val av framtida utbildnings- och yrkesverksamhet kan tillgodoses.

Författning

9 kap. 5–6 § skolförordningen

2 kap. 29 § skollagen

Omfattning och resurstillgång

Bedömning

Laxå kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Omfattning och resurstillgång.

- Säkerställa att den totala undervisningstiden för varje elev uppgår till minst 6 665 timmar och följer de bestämmelser om fördelning av undervisningstiden som gäller för skolan.

Motivering

I skollagen finns bestämmelser om fördelning av den garanterade undervisningstiden. Den totala undervisningstiden i grundskolan ska vara 6 665 timmar, fördelade enligt skollagens Bilaga 1 (timplan för grundskolan).

Skolinspektionen har tagit del av timplanen för Laxå kommun som tillämpas vid Centralskolan, och har inga synpunkter på den. Emellertid framgår av intervjuer med såväl elever, lärare, och rektor att det varit stora problem med att tillsätta vikarier med rätt

kompetens vid ordinarie lärares frånvaro. Detta har medfört att undervisningstid förlorats för elever. Vid Skolinspektionens besök framgår att detta varit särskilt omfattande inom matematik- och NO-undervisningen vilket är särskilt problematiskt med de låga resultaten i dessa ämnen. Det finns ett visst "överutlägg" av timmar i schemat, oklart hur mycket. Rektorn kan inte redogöra för hur skolan följer upp hur många undervisningstimmar varje elev får i respektive ämne.

Generellt sköts vikarietillsättning inom kommunen av en central funktion. Rektorn har nyligen anställt en lärarkandidat i mindre omfattning för att ha en högre beredskap vid frånvaro inom matematik- och NO-undervisningen.

Sammantaget bedömer Skolinspektionen att rektorn måste säkerställa att eleverna erbjuds undervisning i den omfattning de har rätt till.

Författning

2 kap. 10 § skollagen

10 kap. 5 § skollagen

Bilaga 1 skollagen

Anmärkning

Skolinspektionen tilldelar med stöd av 26 kap. 11 § skollagen (2010:800) Laxå kommun en anmärkning.

Laxå kommun ska vidta åtgärder för att rätta till bristerna och redovisa de vidtagna åtgärderna till Skolinspektionen senast den 7 juni 2013.

Trygghet och studiero

Bedömning

Skolinspektionen har uppmärksammat följande brister inom bedömningsområdet Trygghet och studiero.

- Skolans plan mot kränkande behandling uppfyller inte författningarnas krav.

Motivering

Av skollagen framgår att huvudmannen ska se till att det varje år upprättas en plan med en översikt över de åtgärder som behövs för att förebygga och förhindra kränkande behandling av elever. Planen ska innehålla en redogörelse för vilka av dessa åtgärder som skolan avser att påbörja eller genomföra under det kommande året. En redogörelse för hur de planerade åtgärderna har genomförts ska tas in i efterföljande års plan. Enligt förordningen (2006:1083) om barns och elevers deltagande i arbetet med planer mot diskriminering och kränkande behandling ska planerna upprättas, följas upp och ses över under medverkan av eleverna vid den verksamhet för vilken planen gäller.

Centralskolan har en plan mot kränkande behandling kallad "Trygghetsplan mot diskriminering och kränkande behandling". Denna saknar en redogörelse för vilka av åtgärder som skolan avser att påbörja eller genomföra under det kommande året. En redogörelse för hur de planerade åtgärderna har genomförts föregående år saknas också. Planen är inte heller aktuell då en del av rutinerna som beskrivs i planen inte

längre är gällande. Vidare visar tillsynen att eleverna inte medverkat vid framtagandet av planen.

Detta måste huvudmannen och skolan åtgärda.

Författning

6 kap. 8 § skollagen

Personalkompetens

Bedömning

Skolinspektionen har uppmärksammat följande brister inom bedömningsområdet Personalkompetens.

- Rektorn ser inte till att personalen vid skolenheterna ges möjlighet till kompetensutveckling.

Motivering

Av skollagen framgår att huvudmannen ska se till att personalen ges möjlighet till kompetensutveckling.

Vid Skolinspektionens besök framkommer att det för närvarande råder ett stopp för all kompetensutveckling som genererar kostnader. Detta har inträffat flera gånger under senare år, med hänvisning till kommunens dåliga ekonomi. Kommunen har vidare deklarerat att man inte kommer att delta i läraryftet av samma skäl. Viss intern fortbildning har genomförts, t ex med fokus på formativ bedömning. Vid tillsynen framkommer att personal på skolan är i behov av kompetensutveckling, bland annat avseende bedömning och betygssättning.

Kompetensutveckling är också ett viktigt verktyg för att komma tillrätta med avsaknaden av behöriga lärare. Av de dokument som Centralskolan redovisat för Skolinspektionen framgår att ett flertal lärare undervisar helt eller delvis inom ämnen som de inte har behörighet för. Det framgår vidare att skolan som helhet saknar behöriga lärare inom hem- och konsumentkunskap och textilslöjd. Av tillsynen framgår också att det finns en lärare med mellanstadielärexamen som undervisar vid skolan, samt tre lärare som inte har lärarutbildning och därmed inte har utbildning för den undervisning som de bedriver.

Skolinspektionen har vid intervjuer med rektor och lärare fått veta att det inte finns någon långsiktig planering för skolans övergripande kompetensbehov.

Sammantaget bedömer Skolinspektionen att det är viktigt att huvudmannen och rektor planerar för hur nödvändig kompetens för undervisningen ska säkerställas.

Författning

2 kap. 34 § skollagen, Lgr 11 2.8 Övergripande mål och riktlinjer, Rektorns ansvar

I ärendets slutliga handläggning har deltagit utredarna Yvonne Hoffmann, Ingela Djurberg och Christian Magnusson.

På Skolinspektionens vägnar

Gunnar Olausson
Enhetschef

Mikael Ejerblom
Utredare/Föredragande

Bilaga:

Bilaga 1 Allmänt om tillsynen

Allmänt om tillsynen

Skolinspektionen genomför regelbundet tillsyn i alla kommuner för att granska skolväsendet. Tillsyn genomförs samtidigt i de fristående skolor som finns i kommunen.

Vid tillsynen tar Skolinspektionen ställning till i vad mån verksamheten ger förutsättningar för barn, ungdomar och vuxenstuderande att nå de nationella målen och bedömer om huvudmännen uppfyller de krav som författningarna ställer på verksamheten. Tillsynen fokuserar på sådana faktorer som har betydelse för en god lärandemiljö och för elevernas möjligheter att uppnå kunskapsmålen. Förutom att Skolinspektionen bedömer måluppfyllelsen inriktas tillsynen mot tre huvudområden: **Elevernas utveckling mot målen, ledning och utveckling av utbildningen samt enskild elevs rätt.**

Varje skola får efter besöket ett beslut där iakttagelser och bedömningar som rör den granskade skolan redovisas. För offentliga huvudmän sammanställs iakttagelser och bedömningar, som rör huvudmannens ansvar för utbildningsverksamheten i kommunen, i ett beslut (kommunbeslut). Kommunens förskoleverksamhet och verksamheten vid fritidshemmen redovisas i var sitt sammanfattande beslut. Fritidshem vid fristående skolor inspekteras i anslutning till tillsynen av den fristående grundskolan. Skolinspektionen ger alltid huvudmännen möjlighet att ta del av och lämna synpunkter på sakuppgifter i besluten.

Skolinspektionens granskning avser emellertid inte att ge en heltäckande bild av tillståndet i skolväsendet utan i vilken utsträckning huvudmannen, vid det aktuella granskningstillfället, avviker från de krav och förväntningar som uttrycks i skollag, läroplaner och övriga författningar som rör skolväsendet, inom de granskade områdena. Beskrivningarna och bedömningarna i besluten grundas på de dokument som huvudman och skolor lämnat samt på de iakttagelser och intervjuer som genomförts vid besök i verksamheten. Även annan information från Skolverkets nationella uppföljningssystem, eller som finns publicerad på annat sätt, har använts. Skolinspektionen använder olika tillsynsmetoder vilket innebär att besöken vid skolor och verksamheter kan variera avseende såväl omfattningen som av vilka grupper som intervjuas. Vid kommunala förskolor och fritidshem grundar sig inspektionen i huvudsak på intervjuer med personal, föräldrar och ledning.

För den offentliga verksamheten kompletteras alla beslut med en muntlig återrapportering av inspektörerna till företrädare för huvudmannen.

Inom de områden där Skolinspektionen bedömt att det finns brister har huvudman och rektor eller förskolechef ett ansvar för att åtgärder vidtas. Med anledning av tillsynen ska huvudmannen till Skolinspektionen redovisa vilka åtgärder som har vidtagits i verksamheterna inom den tid och i den ordning som anges i beslutet.

Ytterligare information om den regelbundna tillsynen finns på Skolinspektionens webbplats (www.skolinspektionen.se/Tillsyn).